

คู่มือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

สำหรับ

พืชสมุนไพร

(มกษ. 3502-2561)

มกอช. - 2564 - กสม. - 2

พิมพ์ครั้งที่ 1 : กันยายน 2564

จำนวน : 13,000 เล่ม

จัดทำโดย : กองส่งเสริมมาตรฐาน

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

คู่มือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

สำหรับ

พืชสมุนไพร

(มกษ. 3502-2561)

คำนำ

“คู่มือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร (มกษ. 3502-2561)” จัดทำขึ้นโดยใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร (มกษ. 3502-2561) เป็นแนวทางการครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืชสมุนไพรทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตในแปลงปลูกถึงการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนใช้เป็นแนวทางในการผลิตพืชสมุนไพรตามมาตรฐานได้อย่างถูกต้อง และเตรียมความพร้อมเข้าสู่การขอการรับรอง เพื่อให้ได้วัตถุดิบพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย เหมาะสมสำหรับแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตรงตามความต้องการใช้ประโยชน์ และแปรรูป

กองส่งเสริมมาตรฐาน

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

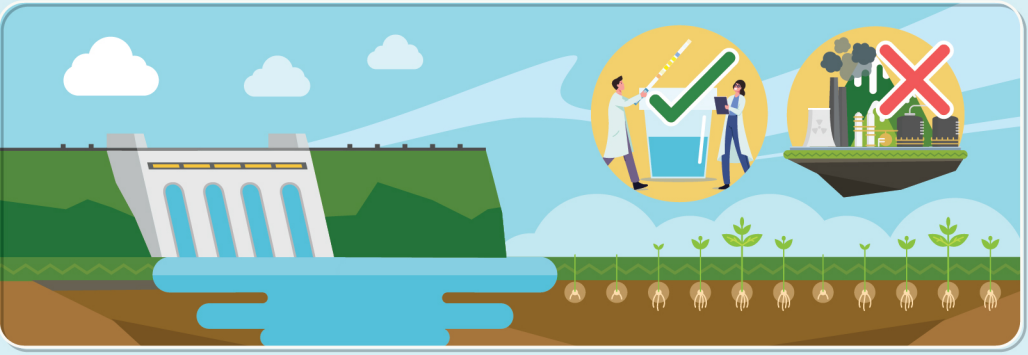

สารบัญ

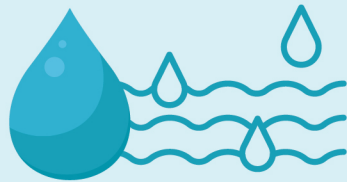
แปลงปลูกพืชสมุนไพรที่จะขอการรับรอง GAP หรือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร จะต้องผ่านการตรวจประเมินตามข้อกำหนด มกษ. 3502-2561 จำนวน 8 ข้อ ดังนี้

	หน้า
1. น้ำ	4
2. พื้นที่ปลูก	6
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร	8
4. การจัดการคุณภาพ	
ในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	11
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	16
6. การเก็บรักษาและการขนย้าย	19
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	20
8. บันทึกข้อมูลและการตรวจสอบ	22

1 น้ำ

(1) น้ำที่ใช้ในแปลงปลูก

- มาจากแหล่งที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อผลิตผล
- ไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งต่าง ๆ หากใช้ต้องผ่านการบำบัด
- เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในช่วงเริ่มจัดระบบการผลิต และเก็บตัวอย่างเพิ่มในช่วงที่สภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน
- น้ำที่ใช้ละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องไม่ทำให้ประสิทธิภาพในการละลายลดลง
- มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งานไม่ให้กระทบต่อพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ

คำแนะนำ

- ควรมีการอนุรักษ์แหล่งน้ำและสภาพแวดล้อม

(2) น้ำที่ใช้หลังการเก็บเกี่ยว

- น้ำล้างผลิตผลและน้ำที่ใช้หลังการเก็บเกี่ยวต้องสะอาด มีคุณภาพตามมาตรฐาน

!!! ให้ความสำคัญกับ

- น้ำที่ใช้กับส่วนของผลิตผลที่บริโภคได้
- ผลิตผลที่มีลักษณะที่ทำให้น้ำตกค้างอยู่ที่ผลิตผล
เช่น ใบและพื้นผิวที่ไม่เรียบ

2 พื้นที่ปลูก

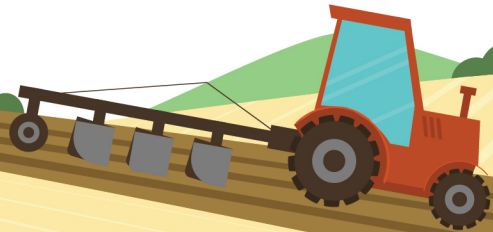
- ไม่อยู่ในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต หรือมีวิธีการบำบัด เพื่อลดการปนเปื้อน
- เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในช่วงเริ่มจัดระบบการผลิต และเก็บตัวอย่างเพิ่ม ในช่วงที่สภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน
- วางผังแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิต สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน
- จัดทำรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก
- พื้นที่ปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คำแนะนำ

- ควรดูแลรักษาพื้นที่ปลูกเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน
- ควรจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี

สแกน QR Code ดาวน์โหลด

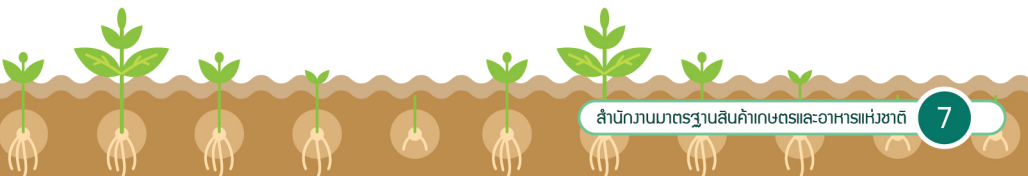

- คู่มือการพิจารณาเอกสารเกี่ยวกับที่ดินเพื่อขอรับรองมาตรฐานระบบการผลิต GAP และ Organic ฉบับทบทวน ปี 2563

- ตัวอย่างหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อขอรับรองมาตรฐานระบบการผลิต GAP หรือเกษตรอินทรีย์

- ตัวอย่างหนังสือยินยอมให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อขอรับรองมาตรฐานระบบการผลิต GAP หรือเกษตรอินทรีย์

3 วัตถุดิบตราทางการเกษตร

- ใช้ตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร และหยุดใช้ก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลาที่จะระบุไว้ในฉลาก
- ไม่ใช้วัตถุดิบตราทางการเกษตรที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (วอ.4)
- ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า (ในกรณีผลิตเพื่อส่งออก)
- เลือกใช้วิธี อุปกรณ์ และเครื่องพ่นวัตถุดิบตราทางการเกษตรที่ถูกต้องทำความสะอาดหลังการใช้งานทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างไม่ให้ปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม
- เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่าง ๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ ปิดฝาให้สนิท หากมีการเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุต้องระบุข้อมูลให้ครบถ้วน และจัดทำบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เก็บไว้

- ทำลายหรือกำจัดวัชพืชอันตรายทางการเกษตรที่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ และภาชนะบรรจุที่ใช้หมดแล้วด้วยวิธีที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้
- ผู้ใช้ต้องมีความรู้ในการใช้วัชพืชอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง การป้องกันตนเองจากการใช้วัชพืชอันตรายทางการเกษตร และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- ผู้พ้นวัชพืชอันตรายทางการเกษตรต้องสวมเสื้อผ้าให้มิดชิด มีอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ขณะพ่นอยู่เหนือลมตลอดเวลา และทำความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้าทันทีหลังการพ่น

คำแนะนำ

- ควรมีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ได้ หรือห้ามใช้ในประเทศและประเทศคู่ค้า
- ไม่ควรใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่าสองชนิดผสมกัน
- ควรใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน เพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร
- ควรจัดเก็บสารเคมีอื่นที่ไม่ได้ใช้ทางการเกษตรให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตผลและสิ่งแวดล้อม
- ควรมีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล อุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุ และเอกสารคำแนะนำการปฏิบัติในกรณีที่มีอุบัติเหตุ หรือเหตุฉุกเฉินในบริเวณที่เก็บสารเคมี

สแกน QR Code ดาวน์โหลด

- วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ครอบครอง ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 หรือ วอ.4)

- แอปพลิเคชันใช้ตรวจสอบปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร (DOA Agri Factor)

ระบบปฏิบัติการ iOS

ระบบปฏิบัติการ Android

4 การจัดการคุณภาพ ในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

(1) แผนควบคุมการผลิต

มีแผนควบคุมการผลิต เพื่อกำหนด
มาตรการควบคุมในแต่ละขั้นตอน
ที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย
ของผู้บริโภค คุณภาพของผลิตภัณฑ์
สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ความปลอดภัย
และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

(2) ปัจจัยการผลิต

จัดทำรายการปัจจัยการผลิต
แหล่งที่มา และรายละเอียดเฉพาะ
พร้อมทั้งระบุรายการ ปริมาณ
วัน/เดือน/ปี ที่จัดซื้อ และบันทึก
ข้อมูล

(3) เมล็ดพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์

มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตรงตามพันธุ์/ชนิด และสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้

(4) ปุ๋ย

- ใช้ปุ๋ยที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร
- หากผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ เก็บแยกเป็นสัดส่วน อยู่ในบริเวณที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน และบันทึกข้อมูลโดยระบุวิธีการ วันที่ และช่วงเวลาทำปุ๋ย
- ไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย

(5) เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

- ตรวจสอบความเที่ยงตรงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ทำความสะอาดทุกครั้งก่อนและหลังการใช้งาน

คำแนะนำ

- ควรมีเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเพียงพอต่อการใช้งาน มีสถานที่เก็บเป็นสัดส่วน ปลอดภัย ง่ายต่อการนำไปใช้งาน และตรวจสอบความพร้อมในการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ

(6) การจัดการในขั้นตอนการผลิต

- ใช้วิธีการปลูก การดูแลรักษา และวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมตามชนิดของพืชสมุนไพร โดยคำนึงถึงการผลิตสารสำคัญ
- หากปลูกพืชสมุนไพรเป็นพืชแซม ต้องจัดการไม่ให้เกิดการปนเปื้อนจากวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ในพืชหลัก
- ตรวจสอบการเข้าทำลายของศัตรูพืชในแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ หากพบในปริมาณที่เกิดความเสียหายในระดับเศรษฐกิจต้องมีการป้องกันกำจัดโดยไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค คุณภาพของพืชสมุนไพร และสิ่งแวดล้อม
- ควบคุมและกำจัดวัชพืชให้อยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของพืชสมุนไพร

คำแนะนำ

- ควรกำจัดพืชที่มีโรคเข้าทำลายภายนอกแปลงปลูก

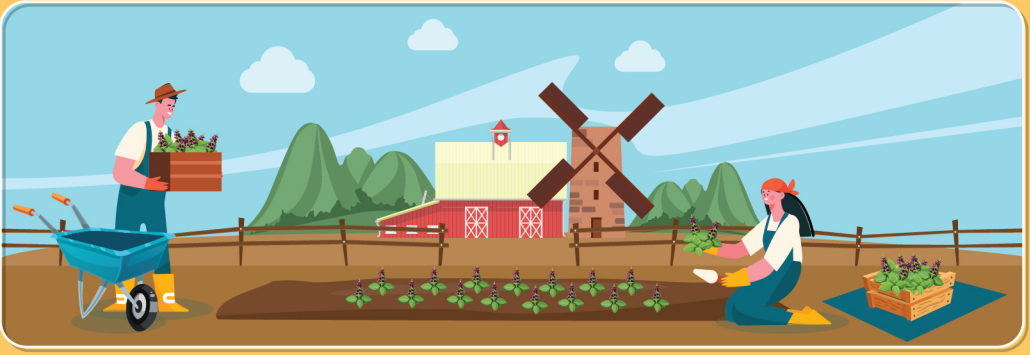
(7) การกำจัดของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต

คำแนะนำ

- ควรแยกประเภทของเสีย สิ่งของที่ไม่ใช้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตให้ชัดเจน
- ควรมีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ และระบุจุดทิ้งขยะให้ชัดเจน
- ควรมีการลดของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต

5 การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

(1) การเก็บเกี่ยว

- เก็บเกี่ยวพืชสมุนไพรในระยะเวลาที่เหมาะสม ด้วยวิธีการที่เหมาะสม และถูกสุขลักษณะ โดยคำนึงถึงปริมาณสารสำคัญ
- มีการป้องกันการปนเปื้อน เช่น ไม่วางพืชสมุนไพรบนพื้นดินโดยตรง อุปกรณ์และภาชนะบรรจุต้องสะอาด

(2) การพักผลิตผลและการขนย้ายในแปลงปลูก

- บริเวณพักผลิตผลต้องเหมาะสม ถูกสุขลักษณะ สามารถป้องกันการชูดซิด การกระแทก ความร้อน และแสงแดดได้
- มีการป้องกันการปนเปื้อนในบริเวณพักผลิตผล เช่น ใช้วัสดุปูรองพื้น เลือกใช้ภาชนะที่เหมาะสมในการบรรจุขึ้นต้น
- ขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูก และขนส่งผลิตผลที่บรรจุแล้วด้วยความระมัดระวัง ไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว

(3) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และ/หรือลดความชื้น

- มีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และ/หรือลดความชื้นที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ
- สถานที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต้องสามารถป้องกันการปนเปื้อนและรักษาคุณภาพของวัตถุดิบสมุนไพรได้
- มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวเป็นสัดส่วน
- ป้องกันสัตว์เลื้อยคลานไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน

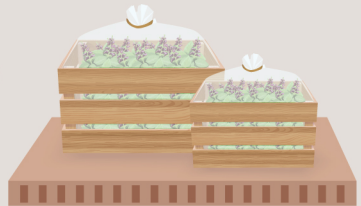

6 การเก็บรักษา และการขนย้าย

(1) การเก็บรักษา

- สถานที่เก็บพืชสมุนไพรต้องถูกสุขลักษณะ อากาศถ่ายเทสะดวก และมีแสงสว่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน สามารถป้องกันความชื้น แสงแดด และการปนเปื้อนได้
- ภาชนะบรรจุต้องสะอาด สามารถป้องกันแสงหรือฟรางแสงได้ตามความเหมาะสมของพืชสมุนไพรแต่ละชนิด
- มีวัสดุรองพื้นก่อนวางภาชนะบรรจุพืชสมุนไพร
- มีวิธีการป้องกันศัตรูพืชในโรงเก็บที่เหมาะสม

(2) การขนย้าย

- ภาชนะและพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องสะอาด สามารถป้องกันแสงได้ตามความเหมาะสมของพืชสมุนไพรแต่ละชนิด
- มีวิธีการป้องกันไม่ให้พืชสมุนไพรมีความชื้นเพิ่มขึ้นระหว่างการขนย้าย

7 สุขลักษณะส่วนบุคคล

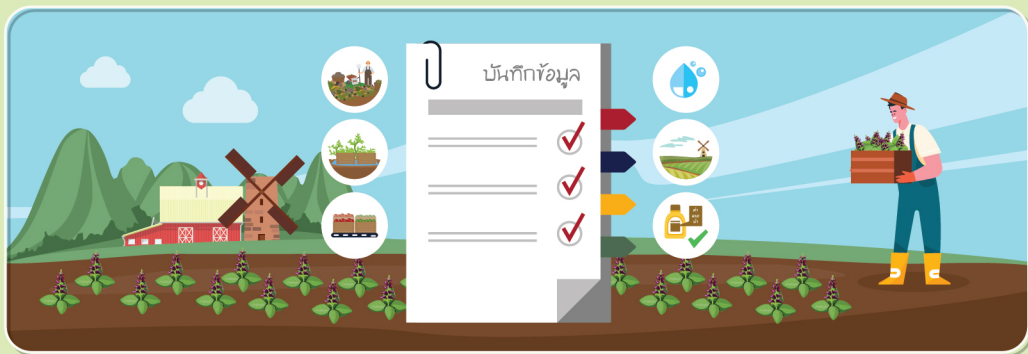
- ผู้ปฏิบัติงานต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล มีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรมด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล
- ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- กรณีมีบุคคลภายนอกเข้ามาในบริเวณที่ผลิตควรมีวิธีป้องกันการปนเปื้อนไปยังพืชสมุนไพร
- มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

- เจ้าของและผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้หรือได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
- ควรจัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ
- เมื่อผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วยต้องแจ้งให้ผู้ดูแลการผลิตทราบ
- ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน

8 บันทึกข้อมูลและการตามสอบ

(1) เอกสารและบันทึกข้อมูล

สำคัญมาก

- บันทึกผลการวิเคราะห์น้ำและดิน กรณีแหล่งน้ำและพื้นที่ปลูกอยู่ในสถานะเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค
- บันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้
- บันทึกหรือบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่จัดเก็บ
- แผนควบคุมการผลิต
- บันทึกการการปัจจัยการผลิต แหล่งที่มา และรายละเอียดเฉพาะของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ
- บันทึกข้อมูลของผลผลิต

สำคัญ

- บันทึกผลการวิเคราะห์น้ำและดิน ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตและในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน
- บันทึกข้อมูลรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก
- บันทึกการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- บันทึกการฝึกอบรมผู้ลักษณะส่วนบุคคล
- หลักฐานผลการตรวจสอบสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน

คำแนะนำ

- ควรมีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี
- ควรมีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายทางการเกษตร

(2) การตามสอบและการทบทวนวิธีปฏิบัติ

- ระบุรุ่นผลผลิต หรือดิตรหัส หรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต หรือวันที่เก็บเกี่ยวพืชสมุนไพรที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้าย หรือบรรจุเพื่อจำหน่าย เพื่อให้สามารถตรวจสอบที่มาได้
- เก็บบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้อย่างน้อย 2 ปีของการผลิตติดต่อกัน หรือตามที่คู่ค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตามสอบและเรียกคืนสินค้าเมื่อเกิดปัญหาได้
- ทบทวนการปฏิบัติงาน หรือทบทวนบันทึกข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้มั่นใจในกระบวนการผลิตและปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงาน รวมทั้งเก็บบันทึกข้อมูลไว้

คำแนะนำ

- ควรสืบหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหา หากพบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ และให้มีการบันทึกข้อมูล
- ควรมีการแก้ไขข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้อง และเก็บบันทึกข้อมูลไว้

สแกน QR Code ดาวน์โหลด

- เว็บไซต์ QR Trace on Cloud หรือระบบตามสอบสินค้าเกษตรบนระบบคลาวด์สำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก

ข้อมูลเพิ่มเติม

สแกน QR Code ดาวน์โหลด

มาตรฐานสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพร

● การปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดี
สำหรับพืชสมุนไพร
(มกษ. 3502-2561)

● พืชสมุนไพรแห้ง เล่ม 1
: หัว เหง้า และราก
(มกษ. 3005 เล่ม 1-2563)

● พืชสมุนไพรแห้ง เล่ม 2
: ใบ ส่วนเหนือดิน
และทั้งต้น
(มกษ. 3005 เล่ม 2-2563)

● พืชสมุนไพรแห้ง เล่ม 3
: ดอก
(มกษ. 3005 เล่ม 3-2563)

● พืชสมุนไพรแห้ง เล่ม 4
: ผลและเมล็ด
(มกษ. 3005 เล่ม 4-2563)

● พืชสมุนไพรแห้ง เล่ม 5
: เปลือกและเนื้อไม้
(มกษ. 3005 เล่ม 5-2563)

- เอกสารแผนปฏิบัติการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร (มกษ. 3502-2561)

- หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชสมุนไพร

สมุนไพรที่มีศักยภาพ (Product)

ขมิ้นชัน

แก้ไข้เพื่ออาการดีขึ้น แก้ไข้เรื้อรัง แก้โรคผิวหนังผื่นคัน
แก้ธาตุพิการ ขับผายลม สมานแผล

– **เหง้าสด** แก้โรคเหงือกบวมเป็นหนอง รักษาแผลสด
แก้โรคกระเพาะ แก้ไข้คลั่งเพ้อ แก้ไข้เรื้อรังผอมเหลือง
แก้โรคผิวหนัง แก้ท้องร่วง แก้บิด พอกแผลแก้เคล็ด
ขัดยอก ขับผายลมคุมธาตุ หยอดตาแก้ตาบวม ตาแดง
ทาแผลถลอก แก้โรคผิวหนังผื่นคัน แก้ท้องอืดเพื่อ
รักษาแผลในกระเพาะอาหาร

– **เหง้าแห้ง** บดเป็นผงเคี้ยวกับน้ำมันพืช
ทำน้ำมันใส่แผลสด ผสมน้ำทาผิว
แก้เม็ดผดผื่นคัน

พาทังเศรษฐกิจสูง (Champion)

๑ กวาเวเครือขาว

บำรุงเนื้อหนังให้เต่งตึง บำรุงสุขภาพ อายุวัฒนะ

- หัว ต้มน้ำดื่ม บำรุงกำลัง ยาอายุวัฒนะ บำรุงเนื้อให้เจริญ ทำให้เลือดคั่งเต่งที่มดลูก บำรุงอวัยวะสืบพันธุ์ให้เจริญ

หมายเหตุ

รับประทานขนาดเท่าเม็ดพริกไทย 1 เม็ดต่อวัน

รับประทานมากจะทำให้มีลมมาเป็นพิษ คนหนุ่มสาวไม่ควรรับประทาน

๑ กระชายดำ

- หัว เหง้า กระชายดำเป็นवानที่มีสรรพคุณแก้โรคบิดปวดท้องลมป่วงทุกชนิด โดยใช้หัววานฝนผสมกับเหล้าโรง ถ้าป่นเป็นผงทั้งหัวและต้นผสมด้วยน้ำผึ้งปั้นเป็นเม็ดลูกกลอน เป็นยาอายุวัฒนะ บำรุงกำลัง บำรุงทางเพศ ขับลม และแก้ปวดท้อง

บวบ

บำรุงหัวใจ บำรุงกำลัง แก้ไข้ใน

- **ทั้งต้น** รสหอมเย็น แก้ไข้ใน แก้อ่อนเพลีย ขับปัสสาวะ รักษาบาดแผล แก้ร้อนในกระหายน้ำ แก้โรคปวดศีรษะข้างเดียว (ไมเกรน) แก้โรคเรื้อน แก้กามโรค แก้ตับอักเสบ บำรุงหัวใจ บำรุงกำลัง
- **ใบ** รสขม เป็นยาดับร้อน ลดอาการอักเสบ บวม แก้ปวดท้อง แก้บิด แก้ดีซ่าน ใบต้มกินแก้วิงเวียนในทางเดินปัสสาวะ ตำพอกหรือต้มน้ำกินแก้ฝีหนอง แก้หัด ต้มกับหมูเนื้อแดงกินแก้ไอกรน
- **เมล็ด** รสขมเย็น แก้บิด แก้ไข้ แก้ปวดศีรษะ

ฟ้าทะลายโจร

แก้ไข้ แก้เจ็บคอ แก้ท้องเสีย

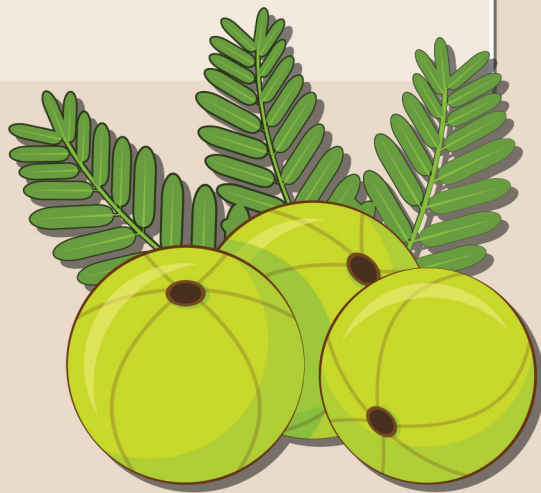
- **ทั้งต้นและใบ** ก่อนออกดอก รสขม เป็นยาแก้ไข้เจ็บคอ แก้ท้องเสีย แก้ไข้ แก้หวัด แก้ปวดอักเสบ แก้บิด เจริญอาหาร ต้มกับเบญจมาศสวนกินแก้ไข้ตั้งอักเสบ ลดความดันเลือด
 - **ใบ** รสขม บดผสมน้ำมันพืช ทาแผลน้ำร้อนลวก ไฟไหม้ ใบสดนำมาเคี้ยวกลืนน้ำแก้คออักเสบ เจ็บคอ
- ข้อควรระวัง** ไม่ควรกินติดต่อกันนาน ผู้ที่มีโรคหัวใจ ความดันต่ำไม่ควรใช้

มะขามป้อม

แก้ไอ แก้เสมหะ ทำให้ชุ่มคอ

- ใบ ต้มลดอาการไข้
- ดอก เข้ายาเย็น เป็นยาระบายท้อง
- ลูกอ่อน บำรุงเนื้อหนังให้บริบูรณ์ กัดเสมหะในคอ
- ลูกแก่ เป็นยาแก้ไข้เจือลม แก้ลม แก้ไอ แก้เสมหะ ทำให้ชุ่มคอ ลดไข้ ขับปัสสาวะ ระบายท้อง บำรุงหัวใจ พอกโลหิต แก้โรคลักปิดลักเปิด
- เนื้อผลแห้ง เป็นยาแก้บิด แก้ท้องเสีย แก่ริดสีดวงทวาร
- เปลือกต้น เป็นยาสมานแผล
- ราก ต้มดื่มแก้ไข้ แก้พิษไข้ เป็นยาเย็น พอกโลหิต ทำให้อาเจียน

ช่องทางการติดตามข่าวสาร มาตรฐานสินค้าเกษตร

Facebook: @IACFS

: สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร
และอาหารแห่งชาติ-มกอช.
www.facebook.com/iACFS

: มาตรฐานเกษตรน่านุรักษ์ โดย มกอช.
www.facebook.com/acfsch

Line official

@ACFS มาตรฐานเกษตรน่านุรักษ์

Youtube channel

: มาตรฐานเกษตรน่านุรักษ์ โดย มกอช.
www.bit.ly/2w6z1Jm

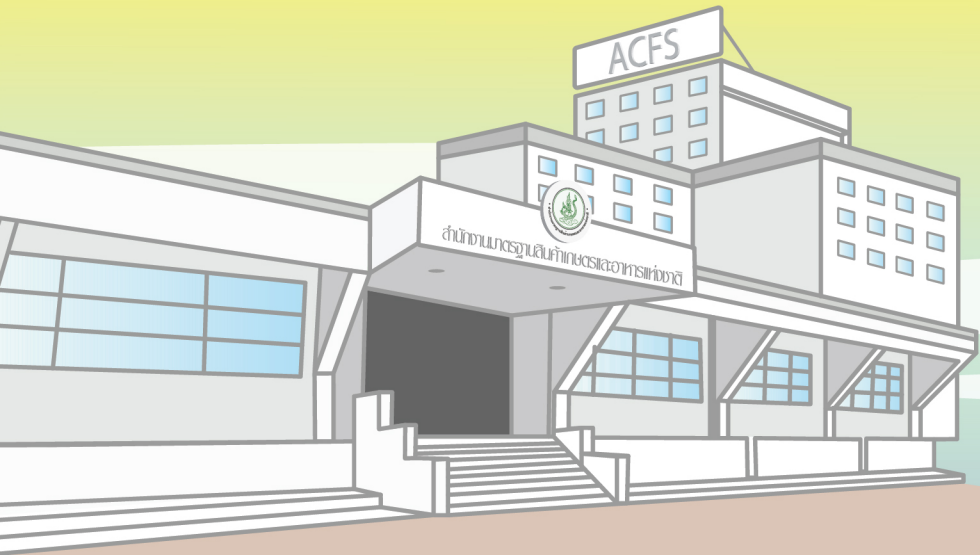
E-book: เอกสารเผยแพร่ มกอช.

<http://e-book.acfs.go.th/>

www.acfs.go.th

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร 02 561 2277

